

САВРЕМЕНА СРПСКА ФОЛКЛОРИСТИКА VI

Зборник радова

Уредници

Др Данијела Петковић
Проф. др Бошко Сувајџић

Удружење фолклориста Србије
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”
Центар за културу „Вук Караџић“ у Лозници

Београд – Тршић
2019.

ТИХОМИР ЂОРЂЕВИЋ У ПРИЛОЗИМА ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК, ИСТОРИЈУ И ФОЛКЛОР

Тихомир Ђорђевић има запажену улогу у међуратним *Прилозима за књижевност, језик, историју и фолклор*. Од првог до последњег броја прве серије *Прилога* он је један од уредника и најактивнијих сарадника. Разноврсна тематска концепција овог листа омогућила је Т. Ђорђевићу да међу истим корицама две деценије комбинује и повезује своја огромна знања из различитих хуманистичких области: етнологије, усмене књижевности, књижевне и културне историје, социологије, итд., кроз разноврсне шире и уже студије и приказе и белешке о издањима. Показује се да су различита интересовања и готово сва подручја делатности Т. Ђорђевића нашла одјека у његовим чланцима овог гласила, па се *Прилози* могу посматрати и као пресек његовог целокупног научног рада.

Кључне речи: Тихомир Ђорђевић, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, етнологија, усмена књижевност, књижевна историја, културна историја, социологија.

Један од водећих хуманистичких часописа између два рата били су *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, познати и као *Прилози* Павла Поповића, оснивача и уредника, од 1921. до последњег броја прве серије, изашлог постхумно, 1940. Чврсто конципирани, академски усмерени ка ширењу интереса за националне науке, организовању научног рада и удруживању научних снага (Поповић 1921а: I), *Прилози* су окупили најврсније хуманисте тога доба. Међу фолклористима су се нарочито истицали Тихомир Ђорђевић и Веселин Чајкановић, суоснивачи, сарадници, аутори бројних чланака на страницама овог гласила и једини „сауредници“ Павла Поповића заједно са Владимиром Ћоровићем у свим бројевима прве серије (Петковић 2019: 87).

¹ petkovic.danijela@yahoo.com

² Рад је настао на пројекту „Српско усмено стваралаштво у интеркултурном коду“ (бр. 178011), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

У разноврсном, широко оријентисаном часопису који је представљао научне резултате специјалистичких области, као што су усмена и писана књижевност, политичка, културна, црквена историја, језик, митологија, историја религије, историја уметности, Тихомир Ђорђевић је имао веома запажену улогу, будући да је био свестрани познавалац различитих дисциплина људског духа, фолклориста светског ранга, проучавалац усмене књижевности, етнолог, културни историчар, социолог (Љубинковић 1984: 275). На страницама *Прилога* Т. Ђорђевић је све то, али и много више – написао је преко 100 чланака из свих поменутих области, од којих је десетак студија, петнаестак мањих прилога, близу 70 приказа и бележака, и неколико некролога. Његови текстови у *Прилозима* изостају једино 1924. г., а 1923. објављује само једну белешку, и то поновљену из претходне године, али су зато бројне свеске у којима учествује с више чланака.

Значајније етнолошке радове објављује у *Прилозима* у другој половини 30-их година прошлог века – о лошем оделу као заштити од урока (Ђорђевић 1935а: 47–55), кувади (Ђорђевић 1936а: 199–213), полагању самртника на земљу (Ђорђевић 1938: 468–474), порођајним демонима (Ђорђевић 1940а: 8–26). У њима показује завидно познавање словенске и светске етнолошке грађе, кроз коју се креће лако и саопштава је ненаметљиво, као и, у науци већ примећену, способност за систематизацију огромне грађе и литературе (Барјактаровић 1953: 259). Често истицана Ђорђевићева скромност, самокритичност, манифестована као позивање на истраживање извесне проблематике или допуњавање, кориговање његових твђења (Nedeljković 1968: 221–222; Поповић Д. 2011: 292), карактеристика је и краћих етнолошких чланака у којима подстиче на проучавање и њему самом непознатих, али важних питања, нпр. обичај вешања осумњиченог за крађу пре утврђивања кривице (Ђорђевић 1921а: 252–253), порекло мере кило (Ђорђевић 1921б: 253–254) или обичај сахрањивања с опросним писмом (Ђорђевић 1922а: 80–82). Одговори су понекад стизали одмах, у истом броју (нпр. П. Поповић кратком напоменом испод Ђорђевићевог текста допуњава сазнања о килу – 1921б: 254), или већ у следећим свескама листа. Тако су проблематику опросног писма даље разрадили Д. Руварац (1922: 264–265) и Ј. Мирковић (1923: 231–236). Овакво писање у наставцима, поготово када се укључивало више аутора, доприносило је утиску о систематским фолклористичким истраживањима на страницама међуратних *Прилога* и њиховој чврстој концепцији (Петковић 2019: 91). Понекад,

међутим, одазива није било. Поменута Ђорђевићева студија о кувади заокружује његова дугогодишња изучавања овог обреда, која је иницирао двадесетак година раније у истоименом чланку у *Босанској вили* (1908: 91–92), али на која није било реакције.

Друга група Ђорђевић радова у *Прилозима* тиче се проучавања усмене књижевности, нарочито оних њених жанрова које је могао довести у везу с етнолошким преокупацијама. Тако он у више наврата пише о предањима (Ђорђевић 1926: 102–106; 1935б: 191–197; 1937а: 270; 1940б: 153) и пословицама (Ђорђевић 1921в: 224–230; 1940в: 153–156). Ђорђевићева методологија у складу је са компаративним приступом миграционе школе, доминантним у нашој фолклористици првих деценија XX века, као и са научном оријентацијом главног уредника – Павла Поповића (више у: Деретић 2004: 928) и методолошком концепцијом међуратних *Прилога*, усмерених претежно на испитивање варијаната, сличности мотива, њиховог порекла и путева преношења (Петковић 2019: 92). У том смислу, Ђорђевић осветљава везе фолклорних мотива и писане књижевности (1934: 189–191; 1935б: 191–194), а даје и допринос проучавању утицаја једне усмене традиције на другу (текстови о сличностима српског и јеврејског предања о зидању Цариграда – 1926: 102–106, турских и грчких предања – 1935б: 196–197 или српске и арбанашке епике – 1933а: 28–43). Д. Поповић је приметила да у радовима Т. Ђорђевића посвећеним усменој књижевности изостаје дубља анализа и да се своди на нотирање проблематике и сажети коментар (2011: 290). И заиста, његови чланци у *Прилозима* потврђују ово запажање, поетолошка испитивања уступају пред етнографским бележењем грађе, набрајањем варијаната, њихових извора и констатовањем утицаја.

Краћи књижевноисторијски чланци – о рецепцији Качићеве збирке у Метохији (Ђорђевић 1930а: 246–252), о прештампавању Вукових приповедака (Ђорђевић 1937б: 276–277) и њиховом преводу (Ђорђевић 1937в: 277–278), о објављивању једне Вујићеве књиге (Ђорђевић 1921г: 254), о боравку Љ. Ненадовића у Италији (Ђорђевић 1925а: 92–96) – имају истоветну концепцију: углавном је то коментар неког писма, преписа из библиотеке, објаве из новина или извода из јавних и приватних архива, уз који Ђорђевић прилаже, а ређе парафразира, и сам документ.

Слично, две белешке из приватних архива, које такође укључује у свој текст, полазиште су Т. Ђорђевићу за културноисторијска сведочанства о учитељу и писцу Тодору Димићу и културном животу у Војводини XIX века (1925б: 205–217) или о животу и

службовању типичног српског учитеља у првој половини XIX века (1932а: 49–57). Прилог културној историји су и испитивање књижевних прилика за време Милошеве прве владе (Ђорђевић 1921д: 36–58), сведочанство о Адолфу Берману, првом штампару у ослобођеној Србији (Ђорђевић 1927а: 233–236), као и научно-путописни чланак о местима, људима и приликама у Албанији после Доситејевог боравка у њој (Ђорђевић 1937г: 193–213), док је проучавање развоја сеоских друштвених заједница (Ђорђевић 1922б: 129–138) искорак ка социолошким истраживањима³.

Потпунији увид у Ђорђевићево ангажовање у *Прилозима* пружају и прикази и белешке, објављивани у рубрици „Књиге и расправе (реферати)“, јер они чине 2/3 његових текстова у овом гласилу. Био је веома активан у приказивачкој делатности; он и Веселин Чајкановић написали су око половину свих осврта из области фолклористике, Чајкановић више у првом десетлећу часописа, а Ђорђевић у другом (Петковић 2019: 89). Поменута рубрика *Прилога* била је веома важна и заузимала је готово трећину садржаја. Замишљена је као продужетак наставничког рада уредника (већином факултетских професора), који би праћењем домаћих и европских хуманистичких издања обавештавали студенте и научне раднике о токовима науке и утицали на организацију научног рада (Поповић 1921: III–IV). Ова намера доследно је спровођена током две деценије, а чврсто устројство огледало се и у организованој подели области и научних средина које су оценама и белешкама покриване. Стални сарадници континуирано су, понегде готово у наставцима, извештавали о научним издањима из оних области и средина које су најбоље познавали и које су везане за поља њиховог изучавања. Тако је Ђорђевић, између осталог, пратио енглеске, немачке и француске преводе наше усмене баштине, а посебно истраживања домаћих научника и стране студије везане за нашу фолклористику у часопису *Folk-Lore*, који је издавало енглеско фолклористичко друштво. Кратак историјат настанка овог друштва и извештај са састанака занимљиво су културноисторијско сведочанство о првом удружењу такве врсте, које је послужило као модел за оснивање сличних организација у свету (1922в: 278–280). Из низа бележака о радовима Џ. Џ. Фрејзера, којима се у *Прилозима* враћао чак осам пута (1922г: 124–127; 1932б: 158–160; 1932в: 160–161; 1932г: 285–287; 1932д: 290; 1935в: 303–304; 1936б: 406–407; 1937д: 350–351), издваја се лик великог, уважаваног научника и вредног, доброћудног, скромног,

3 О социолошким студијама Т. Ђорђевића више у – Ђулибрк 1968: 234–247.

поштеног човека, којег је Ђорђевић необично ценио. Идући за својим интересовањима за усмено наслеђе и културу етничких заједница у међуратној јужнословенској држави, Ђорђевић је редовно писао и о свим истраживањима европских научника која се тичу Цигана (Ђорђевић 1922д: 313–314; 1932ђ: 290; 1932е: 291; 1936в: 407; 1936г: 407–408), Јевреја (Ђорђевић 1928а: 290–291; 1932ж: 289–290), Јермена (Ђорђевић 1927б: 315–316), Албанаца (Ђорђевић 1932з: 288–289; 1937ђ: 183), Турака (Ђорђевић 1922ђ: 305; 1932и: 141–143; 1937е: 345–346), истичући на много места да је проучавање културе мањина и уочавање сличности и веза са нашом традицијом веома важно за развој националне фолклористике.

Ерудиција Т. Ђорђевића, лепеза научних дисциплина којима је владао, као и огромна марљивост и прегалаштво, утицали су да његови осврти у *Прилозима* буду истовремено и бројни и обласно разуђени. У њима он показује исту ширину интересовања и научну јавност обавештава о актуелној делатности на свим поменутих пољима – извештава о домаћим и за нашу науку значајним страним радовима, зборницима и часописима из области етнологије, усмене књижевности, књижевне и културне историје, али и из историје религије, антропологије, па чак и лексикологије. Наиме, сматрајући да је изучавање народне терминологије неизоставан путоказ ка осветљавању материјалне и духовне културе једног народа, кроз приказе разноврсних речника настојао је да подстакне на етнолингвистичка проучавања и сакупљачки рад у овој области. У том циљу, у *Прилозима* је представио речник пољопривредних термина (Ђорђевић 1927в: 246–249), речник народних зоологичних назива (Ђорђевић 1928б: 293–294), речник празноверица (Ђорђевић 1928в: 296–297) и чланак о преласку етронима у пејоративе (Ђорђевић 1927г: 305–306). Један кратак извештај о међународном фестивалу народних игара (1936д: 186) подсећа и на етнокореолошка интересовања Т. Ђорђевића.

Како је праћењу научне делатности у *Прилозима* била намењена важна образовно-дидактичка улога, фолклористички прикази у њима често су надиласили само представљање садржаја, а белешке су неретко прошириване коментарима. Након уводног осврта на раније радове аутора, претходна издања или преводе, често су навођени подаци о аналогним мотивима у нашој или страној традицији, указивано је на варијанте и одговарајућу научну литературу. Поједини реферати претварали су се одмах након кратког уводног обавештавања о издању у расправи о проблему које је извесни текст отворио (Петковић 2019: 90). Тако

Ђорђевићев приказ чланка Вејсила Ђурчића о старинском оружју надраста полазну студију и детаљније и документованије развија исту тему (1927д: 336–342). Исто тако је испитивање Маргарет Хаслак о грчком новогодишњем обредном колачу било повод за подробно излагање о јужнословенској и балканској обичајно-обредној пракси везаној за василицу (Ђорђевић 1930б: 145–154).

Кад је реч о освртима на фолклористичке збирке, и ту је Ђорђевићев преглед актуелних издања и превода кореспондирао са његовим истраживањима, те је он у *Прилозима* у више наврата извештавао о новим збиркама пословица, предања и усмене поезије. У низу краћих серијских записа бележио је резултате појединих сакупљача и испратио нпр. четири зборника усмених приповедака и песама које је објавио Стјепан Грчић (Ђорђевић 1921ђ: 131–132; 1932ј: 158; 1932к: 158; 1932л: 285), три збирке народних приповедака Драгомира Тешовића⁴ (Ђорђевић 1933б: 228; 1935г: 303; 1936ђ: 407) и две збирке епских и лирских песама које је штампао Новица Шаулић (Ђорђевић 1931: 243–250; 1936е: 187). И овде се може запазити проширивање основног садржаја. Свака белешка садржала је вредносну процену, похвале и критике, којима је приређивачима, али и будућим теренским истраживачима, указивано на исправне сакупљачке и приређивачке методе, а од збирке до збирке Ђорђевић је пратио да ли је сакупљач усвојио нешто од претходних напомена и подсећао на свеске *Прилога* у којима је о томе било речи. То је усталом, био општи манир уредништва и аутора реферата, па када нпр. В. Чајкановић и П. Поповић у потоњим свескама приказују збирке усмених приповедака које је издао Н. Шаулић, подсећају на примедбе Т. Ђорђевића изречене поводом претходних збирки песама, усвајају их и заокружују започети серијал. Континуиране дидактичко-критичке напомене откривају чврсту методичку заснованост *Прилога* (Петковић 2019: 90).

Из вишекратних Ђорђевићевих коментара о сакупљачким резултатима, расутих у белешкама, могу се сублимирати његови ставови о методологији теренског рада и стању тадашњег фолклора. Истицао је значај верног бележења, неулепшавања, прецизног нотирања места и времена записивања, прикупљања појединости о певачу/казивачу, мелодији. Набрајајући шта све недостаје и шта је све сакупљач пропустио да пита и прибележи, кореспондира са упитницима, анкетама, које је почео да објављује још од краја

4 У белешци о збирци приповедака *Из царских крајева*, Т. Ђорђевић је погрешно приређивача два пута назвао Драг. Ж. Тошић уместо Драг. Ж. Тешовић (1933б: 228).

XIX века⁵. Актуелне записе процењивао је редовно као слабије варијанте оних већ познатих, из Вуковог златног доба, жалећи што је наша традиција под ударцима савремене културе „одавно почела да се редуцира, да малаксава и да бива све слабија“ (Ђорђевић 1931: 244). Зато је апеловао на хитност прикупљања грађе, посебно у крајевима у којима није било ранијих записа, а и ради сагледавања промена, еволуције фолклорних појава. Ипак, захтевао је да се тај посао обавља зналачки, па је неретко упућивао оштре критике. Нпр. Шаулићу је замерао непоштовање научних принципа теренског записивања, непознавање језика, правописа и других збирки са истог подручја (Ђорђевић 1931: 249–250), Грчићу – нетачно, оскудно бележење и покушаје бесмислених тумачења (Ђорђевић 1921ђ: 131–132), а Мићуну Павићевићу – недостатак квалификације за приређивање етнолошког материјала (Ђорђевић 1940г: 218).

Критика нису били поштеђени ни странци када би се латили посла приређивања и превођења наше грађе без довољног знања. Тако је Ђорђевић Андреу Мазону замерио недовољно познавање српских усмених песама и приповедака (1937ж: 183), а поводом лошег тумачења наших веровања због слабог знања језика и основне литературе, упутио је примедбе и ауторки Хексли Ролер и уредништву часописа *Folk-Lore* које је допустило објављивање њеног чланка (1927ђ: 335–336). Критички коментари јављали су се и тамо где се најмање очекују, нпр. у некролозима. Ђорђевић је написао неколико оваквих био-библиографских пригодних текстова, блиских културноисторијским истраживањима, о значајним фолклористима, професорима, културним посленицима. Углавном су похвални, али се ту и тамо провуче и понека оштрија реч. Тако је истакао допринос Симе Тројановића развоју етнолошке науке, али и приметио да му научни радови нису без недостатака, констатујући да су били у складу с његовом стручном спремом и временом (Ђорђевић 1936ж: 415). У читуљи посвећеној историчару и етнологу Густаву Вајганду није прећутао његово пристрасно политичко ангажовање и пробугарско декларисање по питању Македоније⁶ (1932љ: 172).

5 О првим Ђорђевићевим упитницима, али и о упитницима других аутора које је штампао у *Караџићу*, више у: Јанковић Љ. 1968: 209.

6 Још једанпут о македонском питању проговорио је Ђорђевић на страницама *Прилога* у приказу књиге Васе Марковића, подржавајући његове доказе бугарског подметања историјске истине о тобожњем изједначавању Македоније и Бугарске у средњовековној Србији (1921е: 293–294). Уредништво *Прилога*, па и Ђорђевић у њему, стајало је на становишту југословенске концепције заједничке традиције.

С друге стране, прикази Ђорђевићевих истраживања увек су похвални, мада се не може рећи да их је у *Прилозима* било много. В. Чајкановић се осврнуо на три његова текста у часопису *Folk-Lore* (1923: 318)⁷, други пут је заједно представио првих осам књига *Нашег народног живота* (1934: 267–270), а П. Поповић је поменуо његов рад о румунским Циганима у Србији из енглеског часописа *Journal of the Gypsy Lore Society* (1929: 268). Спорадично, Ђорђевићеви радови се помињу и у прегледима појединих часописа и зборника, али је све то далеко од очекиваног ако се има у виду импозантна бројка од преко 700 његових библиографских јединица не рачунајући приказе и белешке (в. Јанковић Јб., Јанковић Д. 1971: 33–65), којих је тридесетих година прошлог века било већ преко 600 (Љубинковић 1984: 279).

Сумарни поглед на Ђорђевићева научна становишта у међуратним *Прилозима* открива велику сагласност са ставовима изнетим још 1900. г. у *Караџићу*, у чланку о српском фолклору, који се по много чему може сматрати његовим програмским текстом, будући да је теме које је ту покренуо разрађивао читавог живота. У њему се дотакао разних питања која се срећу и у његовим радовима у *Прилозима*, као што су нпр. губљење и мењање традиционалног фолклора, важност теренског бележења, објављивања архивске грађе и проучавања разних области материјалне и духовне традиционалне културе, потреба за оснивањем фолклористичког друштва, утицај усмене књижевности на писану, мултидисциплинарност фолклористичких истраживања, политички и национални значај фолкора и сл. (Ђорђевић 1900: 25–42).

Различита интересовања и готово сва подручја делатности Т. Ђорђевића нашла су одјека у његовим чланцима у *Прилозима за књижевност, језик, историју и фолклор*, па се они могу посматрати и као пресек његовог целокупног научног рада. Разноврсна тематска концепција овог листа омогућила је Т. Ђорђевићу да међу истим корицама две деценије комбинује и повезује своја огромна знања из различитих хуманистичких области. На последњој страници коју је написао за *Прилоге* поручио је: „Чувајмо се беспућа! Њиме се тешко иде напред. Наука треба да остане на висини и да осветљава добре путеве.“ (Ђорђевић, 1940д: 218). Пре једног века Тихомир

Тако је нпр. Николу Андрића, приређивача осме књиге *Хрватских народних пјесама*, Ђорђевић прекорио због претераног наглашавања „индивидуалности хрватске душе“ и „хрватске душевности“ (1940д: 218, в. о томе Петковић 2019).

7 Ова белешка није насловљена, а у литератури на крају овог рада наведена је према наслову из садржаја „Ђорђевић Тих. Р., Чланци у *Folklore*“.

Ђорђевић је био тај лучоноша који је чувао фолклористику од беспућа, а његови путеви светле и данас.

Цитирана литература

Барјактаровић, Мирко. „Др Тихомир Р. Ђорђевић и његов рад“. *Гласник Етнографског музеја*, XVI, 1953: 256–261.

Деретић, Јован. *Историја српске књижевности*. Београд: Просвета, 2004.

Ђорђевић, Тихомир. „Српски фолклор“. *Караџић*, II/2–3, 1900: 25–42.

Ђорђевић, Тихомир. „Кувада“. *Босанска вила*, 1908: 91–92.

Ђорђевић, Тихомир. „Један обичај у Словеначкој у 16. веку“. *ПКЈИФ*, I/2, 1921а: 252–253.

Ђорђевић, Тихомир. „Кило“. *ПКЈИФ*, I/2, 1921б: 253–254.

Ђорђевић, Тихомир. „Објашњење народних пословица“. *ПКЈИФ*, I/2, 1921в: 224–230.

Ђорђевић, Тихомир. „Земљеописаније Јоакима Вујића и Панчевачка општина“. *ПКЈИФ*, I/2, 1921г: 254.

Ђорђевић, Тихомир. „Књижевне прилике у Србији за време прве владе кнеза Милоша Обреновића 1815–1839“. *ПКЈИФ*, I/1, 1921д: 36–58.

Ђорђевић, Тихомир. „О. Stjepan Grčić. *Sinjske narodne pjesme i pričanja*“. *ПКЈИФ*, I/1, 1921ђ: 131–132.

Ђорђевић, Тихомир. „Др. Васа Марковић, *Јесу ли средњовековни Срби сматрали македонију бугарском?*“. *ПКЈИФ*, I/2, 1921е: 293–294.

Ђорђевић, Тихомир. „Опростно писмо“. *ПКЈИФ*, II/1, 1922а: 80–81.

Ђорђевић, Тихомир. „Село као друштвена заједница за време прве владе кнеза Милша“. *ПКЈИФ*, II/2, 1922б: 129–138.

Ђорђевић, Тихомир. „*Folk-Lore*“. *ПКЈИФ*, II/2, 1922в: 278–280.

Ђорђевић, Тихомир. „J. G. Frazer, *Jacob and the mandrakes*“. *ПКЈИФ*, II/1, 1922г: 124–127.

Ђорђевић, Тихомир. „D-г Viktor Lebzelter, *Anthropologische Untersuchungen an serbischen Zigeunern*“. *ПКЈИФ*, II/2, 1922д: 313–314.

Ђорђевић, Тихомир. „E. Oberhummer. *Die Türken und das Osmanische Reich*“. *ПКЈИФ*, II/2, 1922ђ: 305.

- Ђорђевић, Тихомир. „Љубомир П. Ненадовић у Италији“. *ПКЈИФ*, V/1–2, 1925а: 92–96.
- Ђорђевић, Тихомир. „Личности и прилике из културног живота Војводине (Тодор Димић и његове рукописне белешке)“. *ПКЈИФ*, V/1–2, 1925б: 205–217.
- Ђорђевић, Тихомир. „Српски и јеврејски фолклор“. *ПКЈИФ*, VI/1, 1926: 102–106.
- Ђорђевић, Тихомир. „Адолф Берман у Румунији“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927а: 233–236.
- Ђорђевић, Тихомир. „Мирослав Премроу, *Јерменска колонија у Београду*“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927б: 315–316.
- Ђорђевић, Тихомир. „Илустровани Пољопривредни речник“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927в: 246–249.
- Ђорђевић, Тихомир. „Др. Фран Илешић, *Безјак и безјаци (Српски Диалектолошки Зборник, књ. III)*“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927г: 305–306.
- Ђорђевић, Тихомир. „Vejsil Ćurčić, *Starinsko oružje*“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927д: 336–342.
- Ђорђевић, Тихомир. „N. Haxley Roller. *Notes on some South Slav beliefs and festivals*“. *ПКЈИФ*, VII/1–2, 1927ђ: 335–336.
- Ђорђевић, Тихомир. „Јеврејски Алманах“. *ПКЈИФ*, VIII/1–2, 1928а: 290–291.
- Ђорђевић, Тихомир. „Dr. Miroslav Hirtz, *Rječnik narodnih zoologičkih naziva*“. *ПКЈИФ*, VIII/1–2, 1928б: 293–294.
- Ђорђевић, Тихомир. „*Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens*, herausgegeben unter besonderen Mitwirkung von E. Hoffmann-Krayer und Mitarbeit zahlreicher Fachgenossen von Haus Bächtold-Stäubli“. *ПКЈИФ*, VIII/1–2, 1928в: 296–297.
- Ђорђевић, Тихомир. „Качићева песмарица у Метохији“. *ПКЈИФ*, X/2, 1930а: 246–252.
- Ђорђевић, Тихомир. „*The Basil-cake of the Greek New Year* by Margaret M. Hasluck“. *ПКЈИФ*, X/1, 1930б: 145–154.
- Ђорђевић, Тихомир. „Новица Шаулић, *Српске народне песме*. Књига I, свеска 1.“ *ПКЈИФ*, XI, 1931: 243–250.
- Ђорђевић, Тихомир. „Један старински учитељ“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932а: 49–57.
- Ђорђевић, Тихомир. „Sir James George Frazer, *Miths of the Origin of Fire*“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932б: 158–160.
- Ђорђевић, Тихомир. „Sir James George Frazer. *Studies in Greek Scenery, Legend and History, selected from his Commentary on Peeusianias' 'Description of Grace*“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932в: 160–161.

- Ђорђевић, Тихомир. „The Frazer Lectures“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932г: 285–287.
- Ђорђевић, Тихомир. „Sir James George Fraser, *Garnered Sheaves, Essays, Addresses and Reviews*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932д: 290.
- Ђорђевић, Тихомир. „Eugene Pittard. *Les Tziganes ou Bohémiens, Recherches anthropologiques dans La Péninsul des Balkans*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932ђ: 290.
- Ђорђевић, Тихомир. „Conrad Bercovici, *The Story of the Gipsies*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932е: 291.
- Ђорђевић, Тихомир. „Izrael Abrahams, *Jewish Life in the Middle Ages*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932ж: 289–290.
- Ђорђевић, Тихомир. „Margaret M. Hasluck, *Këndime Englisht-Shqip or Albanian-Englisch Reader, Sixteen Albanian Folk-Stories, Collected and Translated, with Two Grammars and Vocabularies*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932з: 288–289.
- Ђорђевић, Тихомир. „Fehim Bajraktarević, *Les Etudes Islamiques en Yougoslavie*“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932и: 141–143.
- Ђорђевић, Тихомир. „О. Stjepan Grčić, *Sinjske narodne pjesme i pričanja s dodatkom Kosovo*. II izdanje“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932j: 158.
- Ђорђевић, Тихомир. „О. Stjepan Grčić, *Kotarske narodne pjesme*“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932к: 158.
- Ђорђевић, Тихомир. „О. Stjepan Grčić, *Kraljević Marko (po guslaru B. Domnjaku)*“. *ПКЈИФ*, XII/2–3, 1932л: 285.
- Ђорђевић, Тихомир. „Густав Вајганд“. *ПКЈИФ*, XII/1, 1932љ: 171–172.
- Ђорђевић, Тихомир. „Неколике арбанашке народне песме“. *ПКЈИФ*, XIII/1–2, 1933а: 28–43.
- Ђорђевић, Тихомир. „Из царских крајева, нар. приповетке, забележио Драг. Ж. Тошић“. *ПКЈИФ*, XIII/1–2, 1933б: 228.
- Ђорђевић, Тихомир. „Видаковићев *Сауд* и једна оријентална приповетка“. *ПКЈИФ*, XIV/1–2, 1934: 189–191.
- Ђорђевић, Тихомир. „Лоше одело као заштита од урока“. *ПКЈИФ*, XV/1–2, 1935а: 47–55.
- Ђорђевић, Тихомир. „Шест прилога“. *ПКЈИФ*, XV/1–2, 1935б: 191–197.
- Ђорђевић, Тихомир. „Sir James Frazer, *Creation and Evolution in Primitive Cosmogonies and other Pieces*“. *ПКЈИФ*, XV/1–2, 1935в: 303–304.
- Ђорђевић, Тихомир. „Из постојбине Краљевића Марка, нар. приповетке, забележио Драг. Ж. Тешовић“. *ПКЈИФ*, XV/1–2, 1935г: 303.
- Ђорђевић, Тихомир. „Кувада“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936а: 199–213.

- Ђорђевић, Тихомир. „Sir James George Fraser, *Aftermath Supplement to the Golden Bough*“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936б: 406–407.
- Ђорђевић, Тихомир. „Martin Blok, *Moeurs et coutumes des Tziganes*“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936в: 407.
- Ђорђевић, Тихомир. „University of Liverpool. *A Catalogue of the Gypsy Books collected by the Late Robert Andrew Scott Macfie sometime Editor and Secretary of the Gypsy Lore Society*“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936г: 407–408.
- Ђорђевић, Тихомир. „Journal of the English Folk Dance and Song Society vol. II International Festival Number“. *ПКЈИФ*, XVI/1, 1936д: 186.
- Ђорђевић, Тихомир. „Драг. Ж. Тешовић, *Народне приповетке из Маркова Прилепа*“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936ђ: 407.
- Ђорђевић, Тихомир. „Новица Шаулић, *Српске народне песме*. Књига I, свеска 4.“ *ПКЈИФ*, XVI/1, 1936е: 187.
- Ђорђевић, Тихомир. „Сима Тројановић“. *ПКЈИФ*, XVI/2, 1936ж: 414–415.
- Ђорђевић, Тихомир. „Наср-един хоца и Арнаути“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937а: 270.
- Ђорђевић, Тихомир. „Једно писмо Мине Вукове“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937б: 276–277.
- Ђорђевић, Тихомир. „Лабулејев подлистак о Вуку поводом превода Вукових народних приповедака“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937в: 277–278.
- Ђорђевић, Тихомир. „По Доситејевој Албанији“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937г: 193–213.
- Ђорђевић, Тихомир. „Џемс Џорџ Фрезер, *Златна Грана*“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937д: 350–351.
- Ђорђевић, Тихомир. „Margaret Hasluck, *An Albanian Ballad on the Assassination in 1289 of Sultan Murad I on Kosovo Plain*“. *ПКЈИФ*, XVII/1, 1937ђ: 183.
- Ђорђевић, Тихомир. „Dr. Fehim Bajraktarević, *Relations culturelles turco-yougoslaves*“. *ПКЈИФ*, XVII/2, 1937е: 345–346.
- Ђорђевић, Тихомир. „Andre Mazon, *Documents, contes et chansons slaves de l'Albanie du sud*“. *ПКЈИФ*, XVII/1, 1937ж: 182–183.
- Ђорђевић, Тихомир. „Полагање самртника на земљу“. *ПКЈИФ*, XVIII/1–2, 1938: 468–474.
- Ђорђевић, Тихомир. „Порођајни демони у веровању нашега народа ('бабице ')“. *ПКЈИФ*, XIX/1–2, 1940а: 8–26.
- Ђорђевић, Тихомир. „Наср-един хоца у Босни“. *ПКЈИФ*, XIX/1–2, 1940б: 153.
- Ђорђевић, Тихомир. „Из наших народних пословица“. *ПКЈИФ*, XIX/1–2, 1940в: 153–156.

- Ђорђевић, Тихомир. „Mićun M. Pavićević, *Ženske narodne pjesme iz Crne Gore*“. *ПКЈИФ*, XIX/1–2, 1940г: 218.
- Ђорђевић, Тихомир. „*Hrvatske narodne pjesme*, knjiga osma, uredio Dr . Nikola Andrić“. *ПКЈИФ*, XIX/1–2, 1940д: 217–218.
- Јанковић, Љубица С. „Тихомир Р. Ђорђевић и значај његовог *Караџића*“. *Народно стваралаштво – Folklor*, VII, 28, 1968: 203–214.
- Јанковић, Љубица С. и Јанковић Даница С. „Библиографија радова Тихомира Р. Ђорђевића“. *Споменица посвећена стогодишњици рођења Тихомира Ђорђевића*. CDXLV. Споменица. Књ. 51. Ур. Вукић М. Мићовић. Београд: САНУ, 1971, 33–65.
- Љубинковић, Ненад. „Живот и дело Тихомира Р. Ђорђевића“. *Наш народни живот* 4. Београд: Просвета, 1984, 275–279.
- Мирковић, Лазар. „Опросно писмо“, *ПКЈИФ*, III/1–2, 1923: 231–236.
- Петковић, Данијела. „Фолклор на страницама *Прилога за књижевност, језик, историју и фолклор између два светска рата*“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*. 48/2. Београд: МСЦ, 2019, 85–100.
- Поповић, Данијела. „Допринос Тихомира Р. Ђорђевића изучавању усмене књижевности“. *Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*, VI, 2010/2011: 283–294.
- Поповић, Павле. „Уводна реч“. *ПКЈИФ*, I/1, 1921а: стр. I–VI.
- Поповић, Павле. „Тихомир Ђорђевић, *Roumanian Gypsies in Serbia*“. *ПКЈИФ*, IX/1–2, 1929: 268.
- Руварац, Димитрије. „Опросно писмо“, *ПКЈИФ*, II/2, 1922: 264–265.
- Ћулибрк, Светозар. „Социолошка страна научног рада Тихомира Ђорђевића“. *Народно стваралаштво – Folklor*, VII, 28, 1968: 234–247.
- Чајкановић, Веселин. „Ђорђевић Тих. Р., Чланци у *Folklore*“. *ПКЈИФ*, III/1–2, 1923: 318.
- Чајкановић, Веселин. „Тихомир Р. Ђорђевић, *Наш народни живот*“. *ПКЈИФ*, XIV/1–2, 1934: 267–270.
- Nedeljković, Dušan. „Značaj naučnog dela Tihomira Đorđevića“. *Народно стваралаштво – Folklor*, VII, 28, 1968: 217–223.

Danijela Petković

TIHOMIR ĐORĐEVIĆ IN
PRILOZI ZA KNJIŽEVNOST, JEZIK, ISTORIJU I FOLKLOR

Summary

Tihomir Đorđević has had an outstanding role in interwar journal *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor* (Contributions to Literature, Language, History and Folklore). From the first to the last issue of the first series of *Prilozi*, he was one of the editors and the most active contributors. A varied thematic conception of this journal made it possible for T. Đorđević to combine and link his enormous knowledge from various humanistic areas: ethnology, oral literature, literary and cultural history, sociology, etc., through various wider and narrower studies, presentations and notes on editions. It is shown that variety of interests and almost all areas of T. Đorđević's work have had an echo in his articles published in this journal, so *Prilozi* can be seen as a cross-section of his entire scientific work.

Keywords: Tihomir Đorđević, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, ethnology, oral literature, literary history, cultural history, sociology.